

קדושה אני מבקש

הרב יואל חנוביץ

פרשות וישב ומקץ הן פרשות שלעולם צמודות לחנוכה. מתוך בירור בעומק הפרשה הולכים ומתגלים יסודות בחובתו של האדם, דרישות שמלוות את האדם לאורך כל חייו בעולם; התקדמות, התמודדות ועמדה ברורה ונחרצת על עקרונותיו.

הרב צבי יהודה היה רגיל לומר שפרשת השבוע זה דבר ה' המתגלה אלינו מידי שבוע ומאיר לנו את מאורעות השבוע פרשות וישב ומקץ לעולם צמודות לחנוכה, וכמובן לא בכדי, בעיון מעמיק ניתן לראות ששורשי המאבק של משפחת הכוהנים ממודיעין מצויים כבר בפסוקי פרשיות השבוע הללו. מדרש רבה על הפסוק הראשון בפרשתנו פותח בדרשה מפתיעה שמצריכה ביאור (מדרש רבה פרשה פד' אות ג):

"וַיֵּשֶׁב יַעֲקֹב בְּאֶרֶץ מְגוּרֵי אָבִיו" - אמר רב אחא: בשעה שהצדיקים יושבים בשלוחה ומבקשים לישב בשלוחה בעולם הזה, השטן בא ומקטרג. אמר, לא דיין מה שהוא מתוקן להם לעולם הבא, אלא שהם מבקשים לישב בשלוחה בעולם הזה? תדע לך שהוא כן, יעקב אבינו ע"י שבקש לישב בשלוחה בעוה"ז נזדווג לו שטנו של יוסף. ומוסיפים חז"ל "וישב יעקב", לא שלותי ולא שקטתי, ולא נחתי, לא שלותי - מעשו ולא שקטתי - מלבן ולא נחתי - מדינה, ויבא רוגז, בא עלי רגזו של יוסף.

ואנחנו שואלים על מה ולמה קפץ על יעקב אבינו רוגזם של חז"ל מה ראו חז"ל למתוח ביקורת כלפי יעקב שביקש לישב בשלוחה? מה רע שיהודי מבקש מעט שלווה ונחת רוח לאחר שנות מאבקים ורדיפות?

כמה יגיעות יגע האדם בעולם העתיק להסיק את ביתו, לארוג בגד לגופו, או להצמיח יכול מאדמתו! הוא עיבד את חלקת אדמתו הקטנה, ניכש, עדר, חרש, זרע, הזיע, ובסוף בקושי זכה לקצור משהו מכל

עמלו ולהשביע בו את נפשו היגעה. ואילו היום המצב שונה לחלוטין, החקלאות מתועשת ומפותחת ומדינתנו היא מהמתקדמות בעולם בפיתוח החקלאות, ובפיתוח אמצעי המיכון והשיטות לגידול חקלאי המוני. ללא ספק שהעולם מתקדם ומתפתח. תרבות יוון קידמה את העולם, הביאה אותו לטכנולוגיה מתקדמת ולהישגים מפוארים בכל תחום. ההתפתחות הטכנולוגית האדירה שאנו נהנים ממנה בכל שטחי החיים, היא המשך לחידושים שהביאו יוון ורומי לעולם. העולם קל, ידידותי ונעים יותר. האם יש רע בכך? עולם הרפואה המתפתח בצורה מפליאה כמה מזור ותקווה מעניק לאנושות האם יש רע בכך? הרי התורה אמרה "ורפוא ירפא" ולמדנו שמכאן שנתנה רשות לרופא לרפאות, משמע שיש רשות לקדם ולפתח את העולם, ואם כן מה הבעיה המוסרית בשאיפה לאיכות חיים, שחז"ל מבקרים כל כך, "ביקש יעקב אבינו לישוב בשלווה"?

יעקב ורומי

בשבוע שעבר קראנו בפרשת וישלח: "וַיָּבֹא יַעֲקֹב שָׁלֹם עִיר שְׂכָם אֲשֶׁר בְּאֶרֶץ כְּנָעַן כְּבֹאֹ מִפְּדֵן אֲרָם וַיַּחֲזֵן אֶת פְּנֵי הָעִיר" (בראשית ל"ג, יח) והגמרא בשבת (לג ב), נדרשת לבאר את הביטוי החריג - 'ויחזן את פני העיר':

ויחזן את פני העיר, אמר רב: מטבע תיקן להם, שמואל אמר: שווקים תיקן להם, רבי יוחנן אמר: מרחצאות תיקן להם.

מפורסם מפגשם של שלושת התנאים שדנו במעשיהם של רומא, ר' יהודה הוא זה שציננום לשבח על תיקון העולם, ואילו רשב"י מתח ביקורת ודן לחובה את מעשיהם, וסבר שדברים אלו הם סרסורים של עבירה ומשחיתים את העולם.

פתח רבי יהודה ואמר: כמה נאים מעשיהן של אומה זו: תקנו שווקים, תקנו גשרים, תקנו מרחצאות. רבי יוסי שתק. נענה רבי שמעון בן יוחאי ואמר: כל מה שתקנו - לא תקנו אלא לצורך עצמן, תקנו שווקין - להושיב בהן זונות, מרחצאות - לעדן בהן עצמן, גשרים - ליטול מהן מכס.

מפליא אותם מעשים שאותם דן רשב"י ברותחים כסרסורים לעבירה אלו הם אותם דברים שיעקב אבינו בחיר האבות תיקן בכניסתו לשכם, ומדוע המעשים של יעקב ראויים לציון ולהערכה וכשרומי עושים את אותם המעשים רשב"י רואה זאת בעין שלילית?

ההסבר לכך תלוי בגישה הבסיסית לפיתוח העולם. אם המבט הוא של פירוד והפניית עורף לריבוננו של עולם הפיתוח הוא שלילי, אבל אם המבט הוא חיבור בין קודש לחול הפיתוח הוא חיובי ומוערך.

שכם הוא מקום מורכב שמחד יש לו את התכונות המאפשרות לחיבור ברכה וקללה. הברכה על הר גריזים והקללה על הר עיבל, והכוהנים באמצע שמאפשרים לחבר את הברכה והקללה. מאידך שכם מייצגת את מקור המחלוקת בעם ישראל שם נחלקו השבטים "הלא אחיך רועים בשכם" ושם נחלקה המלכות בין ירבעם לרחבעם, שם מענים את דינה, שכם הוא מקום מסוכן מאוד. אבל שכם הוא גם

הבסיס של ארץ ישראל, זה המקום הראשון אליו אנו הולכים בכניסתנו לארץ והיא עירו של יוסף מאז ולתמיד שלאחר מכן גם נקבר בה.

יעקב אבינו כשנכנס לעיר שכם יודע שמקום המחלוקת תובע ואף מסוגל לתיקונים גדולים שכם בעומק היא ראשי תיבות: **שם כבוד מלכותו**, שעניין פסוק זה הוא גילוי מלכות ד' בעולם, ובה הוא מפתח ומשכלל את העולם ובכח זה יעקב מחבר עולמות רחוקים ומתקן אפילו מרחצאות שעניינם עידון הגוף דבר זה הוא מבורך ורצוי (הרחבת הדברים בדברי הרב בעין איה במקום).

התעלות חתוך עמל ויגיעה

העולה מדברינו שאין אנו מתנגדים לפיתוחו ולשכלולו של העולם ואם כן השאלה מה פסול בבקשת השלווה של יעקב חוזרת במשנה תוקף.

‘השפת אמת’ (וישב תרל"ו) עונה על השאלה:

בודאי יעקב לא רצה לישוב בשלווה עד שתיקן עצמו לגמרי. ולא היה לו חשש מזה. אך רצון הקב"ה מהאיש הישראלי אשר יהיה כל ימיו ביגיעה, להוסיף בעבודתו יתברך שמו כי עניין התוספת אין לו שיעור וזה עניין רוגזו של יוסף וביאור העניין **כי הכלל שכל השגה ועליית מדרגה באה רק על ידי התגברות נגד היצר הרע.**

מסביר ‘השפת אמת’ שלא מדובר על שלווה כפי שאנו תופסים אותה, רוגע ואיכות חיים, אלא על בקשה לשלווה בעבודת ה'. הבקשה הזאת היא לא רצויה משום שהיא מרחיקה את האדם מקרבת ד', ואין אפשרות אמיתית להגיע להישגים בעבודת ה' בלי עמל והתמודדות בעולם הזה. אנו לא מעלים על נס את השלווה ומקדשים אותה לכדי אידיאל. יש להבחין בין איכות ורוגע כאמצעי להתעלות והתמודדות מתמדת, לעומת דרישת ההמונים ברומי "לחם ושעשועים" כמבטאים את סך שאיפות האדם.

על הפסוק במשלי (ד, יג) "הַחֶזֶק בַּמוֹסֵר אֶל תִּרְף נִצְרָה פִּי הִיא תִּיָּף", ביאר הגר"א גדול "המתנגדים" את אותו רעיון של האדמו"ר מגור בעל השפת אמת:

חזק במוסר אחוז את המוסר שהתחלת בו ותחזק את עצמו. **אל תרף** אפילו לפי שעה אל תרף את עצמך מן המוסר. **נצרה** כלומר אלא אדרכה תוסיף תמיד גדרים ומצות על המוסר שלא יבא לידי רפיון. **כי היא חייך** כי מה שהאדם חי הוא כדי לשבור מה שלא שבר עד הנה אותו המדה לכן צריך תמיד להתחזק ואם לא יתחזק למה לו חיים.

האושר הוא לא האידיאל

פעם התקיים ראיון ברדיו עם נועה ירון-דיין, שהייתה כתבת ברדיו ובטלוויזיה וחזרה בתשובה. היא הייתה אישה מצליחה, אחרי שנועה השיבה, "שלומי מצוין אני מאושרת" אמרה לה הכתבת: "נועה, תסתכלי לי בעיניים ותעני לי בכנות, כל שנה הריון ולידה, ובין לידה ללידה לקום בלילות לתינוקות

שבוכים וחולים? ובית מלא עם טיטולים? איפה הקריירה שחלמת עליה? הרי דהרת בסולם הקריירה? איפה החיים של המשתאות והתענוגות שחיית? איפה הימים שהפרוטה הייתה מצויה בכיסך? את אומרת שאת מאושרת, אבל תסתכלי לי בעיניים והגידתי את האמת. "נועה ענתה משפט שבעיניי מגדיר את הדברים מצוין: היא אמרה לה: אושר אינו מטרה, אושר אינו היעד, לא חיים בשביל אושר, חיים בשביל ערך, וממילא קוטפים אושר בדרך. כשחיים חיים של משמעות, חיים מלאים - אז מאושרים. מאושרים גם עם בדרך אל המטרות נדרש יגע עמל ויזע. ואז הוסיפה ושאלה נועה את המראינת: תסתכלי לי את בעיניים, כשהפרוטה מצויה בכיס, וחיים לילות שלימים של חניגאות, משתאות ותענוגות בתל אביב - האם זאת ערובה לאושר? אני חושב שהיא צודקת בדבריה, וזה המסר שעולה מהמדרש, האדם חי לא בשביל שלוה, אדם חי חיים מלאים, חים מלאי משמעות כשהוא צועד במסלול של התקדמות והתפתחות. האדם צריך לעמול להתפתח והקב"ה אף מעמיד ניסיונות בכדי להתפתח, והתמודדות היא זאת שמאפשרת לגדול ולהתעלות.

בוחרים בניסיונות?

בסוף ברכות השחר, אנו אומרים בכל בוקר: "ויהי רצון מלפניך ה' אלהינו ואלהי אבותינו שתרגילנו בתורתך. ודבקנו במצותיך. ואל תביאנו לא לידי חטא. ולא לידי עברה ועון. ולא לידי נסיון". הרב קוק בעולת ראי"ה חלק א עמ' עז, מדבר על הסוגי הכישלונות הרובצים לפתחו של האדם, ועל התפילה להינצל מכל אחד מהם:

שלש בחינות בשמירת האדם ממכשול. יש מכשול, שבא מפני חסרון מוסרי בטבע הנפש ותכונת המדות... ויש שהאדם איננו כל כך בעל חסרון בטבע מדותיו, אבל לא נקלטה יפה בנפשו חובת השמירה של חק ומשפט כתוב... יש בו לפעמים איזו נטיה מיוחדת לאחת מהתאוות, שאין פחיתות המדות כל כך ניכרת בהן, אבל העיוות ביחס לקדושת התורה הוא גדול על ידי זה, וזהו בכלל עון... כדי להנצל משלש הפגמים הללו, פגם התכונה הנפשית, ופגם חלישות הקשר עם החוק, ופגם הנטיה המיוחדת לעיוות דרך הישרה באיזה פרט מיוחד, הננו מבקשים ואל תביאנו לא לידי חטא, על הראשונה, ולא לידי עבירה, על השנייה, ועון, על השלישית.

ישנם כמה סוגי התמודדויות: יש התמודדות הנובעת מחיסרון בטבע הנפש, והאדם נדרש להתמודד ולהתעלות ממצבו. לפעמים הבעיה היא לא חיסרון בטבע הנפש, והאדם עובר על חוקי התורה, על הגדרים שחז"ל קבעו לנו, ולפעמים אדם נופל בתאוה שהו מאוד מתאוה אליה. על שלושת סוגי התמודדות אלו אנו מתפללים. אנחנו מבקשים מרבש"ע: תעזור לנו להינצל מהכישלונות הללו!

ממשיך הרב ואומר:

ולא לידי נסיון... אך לפעמים פתאום הוא מוצא את עצמו במצב חדש, בסביבה חדשה, בעולם חדש, נשטף מזרמים חרשים המתיצבים לעומתו, מה שלא עלו כלל על לבו שהם יבאו כנגדו. זהו תכן הנסיון, שצריכים אז לחדש את כל מעמד החיים הרוחניים, ולהתאזר בגבורה חדשה מקורית ממבוע הנשמה, להיות נשאר עומד בקדושתו ומלא צביון תומתו. וזאת היא הבקשה שאנו מבקשים, שלא

יביאנו ד' לידי נסיון, שלא תבא לידינו הפתעה חדשה בארצות חיינו, שלא יהיה לנו זמן ואפשרות להסתגל אליה ולכבוש לנו את מסלתה, באפן שנוכל ללכת בארץ ישר ותמים, העולה למעלה כרצון ד' בשמירתו דרך תורתו ומצותיו...

יש מצבים שהאדם ניצב בפני התמודדויות חדשות שהוא לא הורגל אליהם. הוא במציאות אחרת, במקומות אחרים, הוא התגלגל פיזית למקומות שבהם ההתמודדות היא אחרת. האדם עובר מעברים, מהשיבה לצבא, משיבה תיכונית לשיבה, משיבה לבין הזמנים, ולפעמים המעברים הם ללא הכנה נפשית מוקדמת. הרב מסביר את התפילה "שלא לידי ניסיון": אנו מתפללים שלא יהיה לנו ניסיון שלא התכוננו אליו, שלא היה לנו זמן ואפשרות להסתגל אליו ו"לכבוש מסילתה". אין אנו מתפללים שלא נעמוד בפני ניסיונות, כפי שניתן היה להבין בדברים הללו. אנו לא מתפללים על שלוה רוחנית משום שאנו באנו לעולם כדי להתקדם! לא באנו לפה כדי לעמוד באותו מקום, אנו צריכים להתקדם, אנו צריכים להתרומם, ותזוזות רוחניות מזמינות ניסיונות! תפילתנו מכוונת שלא ניפול חס ושלום בניסיונות. אנו מתפללים ומבקשים שהקב"ה יסייע לנו שנהיה מוכנים לכל התמודדות, שנהיה ברמה של קדושה כזו שנוכל להתמודד איתה ולעלות מקומה לקומה בעבודת ה'.

על זה אמרו חז"ל במדרש את דבריהם: ביקש יעקב אבינו לישיב בשלוה. אנחנו צריכים להתכונן ולחשוב על מצבים של ניסיונות, ולהשתדל להיות מוכנים להם עד כמה שניתן. חז"ל מדריכים אותנו להיזהר במקומות המועדים: האדם צריך להקפיד על סגנון הדיבור, על המקומות בהם הוא נמצא ומסתובב, האם הם מועדים לנפילה... מה תרבות הפנאי שלנו, מה מעניין אותנו, מה מעסיק אותנו. אנחנו ודאי לא רוצים חס ושלום ליפול בניסיונות. רבש"ע מציב אותנו בפני התמודדויות כדי שנוכל לעלות בהם, וכל הגדול מחברו יש לו התמודדויות גדולות מחברו. ודאי שיש עבודה, אבל כשבאים מוכנים להתמודדות היא אחרת, אנו לא מגיעים למצב של מלחמה 'פנים ואחור' שקשה מאד לעמוד בה.

הצבת גדרים וסייגים

הגמרא בסנהדרין קו. מספרת שאלוף העולם בחושניות ובהעמדת ניסיונות היה בלעם הרשע, והיא מתארת בהרחבה כיצד בלעם מבצע את עצתו להפיל את בני ישראל. (אני חושב שאתם יכולים להבין שבעולם שלנו יש עוד אלופים כמו בלעם. בימינו אנחנו לא צריכים את בלעם כדי להביא על האדם ניסיונות יש תעשיות שלימות כאלו לדאבונו).

אמר להם: אלהיהם של אלו שונא זימה הוא והם מתאווים לכלי פשתן, בוא ואשיאך עצה. עשה להן קלעים והושיב בהן זונות: זקינה מבחוץ וילדה מבפנים, וימכרו להן כלי פשתן. עשה להן קלעים מהר שלג עד בית הישימות והושיב בהן זונות, זקינה מבחוץ וילדה מבפנים. ובשעה שישראל אוכלין ושותין ושמהין ויוצאין לטייל בשוק אומרת לו הזקינה: אי אתה מבקש כלי פשתן? זקינה אומרת לו בשוה, וילדה אומרת לו בפחות. שתיים ושלש פעמים ואח"כ אומרת לו: הרי את כבן בית, שב ברור לעצמך. וצרצורי של יין עמוני מונח אצלה, ועדיין לא נאסר יין של נכרים. אמרה לו: רצונך שתשתה כוס של יין? כיון ששתה בער בו. אמר לה השמיעי לי, הוציאה יראתה מתוך חיקה, אמרה לו: עבוד

לזה, אמר לה: הלא יהודי אני, אמרה לו: ומה איכפת לך? כלום מבקשים ממך אלא פיעור? והוא אינו יודע שעבודתה בכך, ולא עוד אלא שאיני מנחתך עד שתכפור בתורת משה רבך.

בלעם בונה שם מערכת שבה יש מוזיקה. מוזיקה שייכת לעולם העליון שחודר באופן ישיר אל עומק נפשו של האדם. התוכנית מדוקדקת: הזקנות עומדות מבחוץ והצעירות כביכול מוכרות פשתן מבפנים, ובצד יש אלכוהול. זה שילוב מנצח להפיל את האדם ברשת תאוותיו: נשים, אלכוהול ומוזיקה. כל במאי מתחיל 'בהוליווד' יודע שכדי למשוך את הרייטינג הכי גדול לוקחים את הדברים הפחותים הללו, משלבים אותם עם קצת מתח ואלמות, ומושכים קהל - כזה שפל היה בלעם. בלעם הוא שהכין להם את המרקחת הזאת. וכשבחור מיראל פנה אל הזקנה וביקש ממנה כלי פשתן נכנסה הצעירה לתמונה ומציעה לו הצעה ומפתה אותו. יש כאן בגמרא משהו מדהים שלא כל כך שמים לב אליו. תוך כדי הדברים אומרת הגמרא כבדרך אגב: "ועדיין לא נאסר יין של נכרים". מעייר על כך ר' חיים שמולביץ': זה מה שהפיל את החומה! אילו היה כבר הגדר של חז"ל, שגזרו על סתם יינם, שלא להינות מיינם של גויים, שהוא גדר הרחקה מהגויים - כל הסיפור של בנות מאב לא היה קורה.

הגמרא מלמדת אותנו שאם בחורי ישראל היו שמים לעצמם גדרים, אם היו שומרים על עצמם מרחוק ומונעים עצמם מלהתקרב, כל הסיפור הנורא הזה היה יכול להימנע ובחורי ישראל היו יכולים לעמוד גם בניסיונות כאלו. [כך מסביר הרב בעולת ראי"ה: אנו מבקשים להיות במעלה של קדושה כזו שלא יבואו עלינו ניסיונות בהפתעה מבלי שנהיה מוכנים אליהם להתמודד בהדרכות שחז"ל הדריכו אותנו, וכך האדם יכול שלא להיכשל] ואף אנחנו נענה ונאמר: בוודאי שגם לנו יש התמודדויות, ודאי שישנן התמודדויות - כל בוקר לקום לתפילה זו התמודדות, כל בוקר ללמוד זו התמודדות, אנו שמחים בהתמודדות ובקושי, אנו לא רוצים 'נהמא דכיסופא' - איננו רוצים לאכול לחם חסד, אבל אם לא נאמן לעצמנו את הדרכות חז"ל, ונציב לעצמנו גדרות וסייגים, אז אנו יכולים ליפול חס ושלום.

ינוס חפני הנס

מובא בילקוט שמעוני (תהלים רמז תתעג) על הפסוק "הים ראה וינוס" מדרש מופלא:

ד"א ראה ארונו של יוסף יורד לים, אמר הקב"ה ינוס מפני הנס, שנאמר ויעזוב בגדו בידה וינס ויצא החוצה.

המדרש מתאר שהים נבקע בזכות ארונו של יוסף, הים נס מפני הנס. הימנעותו של יוסף מלחטוא עם אשת פוטיפר מתוארת במדרש כגורם שהים נס מפניו!

התורה מספרת את סיפור יוסף ואשת פוטיפר (בראשית לט, יא-יג):

וַיְהִי כַּהַיּוֹם הַזֶּה, וַיָּבֹא הַבְּיָתָה לַעֲשׂוֹת מְלָאכָתּוֹ; וַאֲיִן אִישׁ מֵאֲנָשֵׁי הַבַּיִת, שָׁם--בְּבֵית. וַתִּתְּפֹשֶׁהוּ בְּכַגְדּוֹ לְאֹמֶר, שְׂכָבָה עִמִּי; וַיַּעֲזֹב בְּגָדוֹ בְּיָדָהּ, וַיֵּנֶס וַיֵּצֵא חֻצָּה. וַיְהִי, כִּרְאֹתָהּ, כִּי-עֲזַב בְּגָדוֹ, בְּיָדָהּ; וַיֵּנֶס, חֻצָּה.

יוסף שונה מיהודה. יהודה, יהודה הוא מלשון הודאה, ואין זה במקרה אלא זו מהותו. יהודה הוא המודה, זאת ועוד בשמו של יהודה מופיע שם שמים באופן גלוי (שם הויה). יהודה שהודה במעשה כלתו תמר, שקידש שם שמיים בגלוי, זכה ונקרא שם שמיים בשמו. יוסף שקידש שם שמיים בסתר, נאמר עליו רק "ביהוסף שמו", רק י-ה. יוסף עניינו עשייה בסתר: אימו רחל מחביאה את התרפים, יוסף נמצא במצרים ונראה כמו מצרי. "אין אסתר מגדת את עמה ואת מולדתה" גם אסתר מסתרת בארמונות של אחשוורוש משום שהיא מבית ימיני. זה עניינם - הם בסתר. לכן יוסף מתחפש, הוא צריך להופיע רק בסתר, כדמות מחופשת ושואלה. לכן הלבוש, הבגד, מאוד משמעותי אצלו. כתונת פסים מסמלת את מלכותו של יוסף. גם במלכות שאול הבגדים משמעותיים, הוא גם מבנימין, בן רחל - ולכן הוא מציע לדוד את הבגדים. כך גם יהונתן, כשרוצה להגיד לדוד שהוא יהיה המלך, הוא נותן לו את הבגד, את המעיל. אחיה השילוני פוגש את ירבעם בן נבט בדרך, קורע את מעילו ונותן לו עשרה חלקים מהמעיל ואומר לו: זו מלכותך. ירבעם בן נבט הוא מבניה של רחל (שבט אפרים) וכך הוא מקבל את המלכות על ישראל. חלקי הבגד מבטאים את מלכות ישראל. ניתן להביא לכך עוד דוגמאות, אבל העניין ברור וכולט מאד.

יוסף מתעטף בבגדים שלו, הבגדים מחביאים אותו. יוסף כמעט נכשל באשת פוטיפר ובסוף עומד בניסיון על ידי שמקבל החלטה להשאיר בידה את בגדו, לנוס החוצה אצל יוסף ולהשאיר את הבגד זה בעצם: לקרוא שם שמיים בגלוי! זה לצעוק: איש עברי אנוכי! זה לשנות את כל הקונספציה שלו עד עכשיו במצרים. יוסף עד אז היה מכוסה, מאחורי הבגדים. יוסף יכול היה להחליט שאי אפשר להשאיר את הבגד אצל אשת פוטיפר, כי היא תחזיק בזה ותגיד: "בא אליי העבד העברי" (בראשית לט, יז). משם ואילך פתאום קוראים לו "העברי", עד אז איש במצרים לא קרא לו כך. אולי אף אחד לא ידע - יוסף מסתיר, כמו אסתר - "אין אסתר מגדת את עמה ואת מולדתה", יוסף זה עניינו - ללכת בכל מיני ארמונות מלכים ולקדש שם שמיים בסתר. אבל ברגע הזה, שהוא מבין את עומק הניסיון, יוסף כביכול צועק צעקה גדולה ומרה: אני יהודי! הוא יודע שמכאן ואילך ייקרא עברי, גם אח"כ יגיד שר המשקים 'נער עברי'. זה לא הטבע של יוסף לפעול בגלוי אבל הוא מבין שהוא נמצא בעיצומו של קטרוג נורא, שהוא ניצב במציאות כזו מול החטא, אין לו ברירה אלא לצעוק צעקה: אני יהודי! אני לא שייך לזה! אני שייך לקודש! כאן הופך יוסף להיות יהודה הוא נותן את חותמו ופתילו הוא לא נאבק הוא בורח מהאיסור ובשל כך חז"ל אומרים במדרש **בזכות הנס** - ינוס הים. בזכות יוסף שעושה דבר שהוא נגד הטבע נבקע הים בניגוד לחוקי הטבע.

לעיתים אדם נופל ח"ו והוא כבר בא הביתה לעשות מלאכתו - פעמים רבות הסיבה לנפילה הם הבגדים, הכסויים, הניסיון להסתיר כדי לקדש בסתר. ואז צריך לאחוז בשיפולי גלימתו של יוסף צדיקיא ולצעוק בלי להסתיר: אנחנו יהודים! אנחנו קודש! זו האמת וזה נפלא.

זו מהותו התמידית של יהודה, וזה גם עניינו של יהודה המכבי שמכריז וצועק: מי ל-ה' אליי! מול כל העולם הזה של היופי, החכמה, ההתפתחות והשכלול. אל מול קידום העולם כביכול, ובעיקר אל מול יהודים שחלקם מתיונים ממש כי פיתויי בלעם בלבוש יווני משכו אותם עד שהפנו עורף לעמם. ואולי

אף אל מול הסכנה היותר גדולה בדמות אותם הלובשים לבוש יווני וקוראים לעצמם בשמות יוניים, אבל רק עד יעבור זעם, רק כדי לא לבוא לעימות גלוי. ואף שידוע בבירור שרובם הגדול יישארו הם ובניהם ובני בניהם יוניים חס וחלילה. אל מול כל אלו עומדים המעטים וקוראים מי לה' אלי וצועקים דבר אחד: קדושה!

זהו ענינו של חנוכה. להאיר בחוץ, לא בהסתר, לפרסם בגלוי, להוציא את הנרות לרשות הרבים. כך כותב הגאון הרב שאול ישראלי זצ"ל:

"הנרות הלו קודש הם", הנרות הללו קטנים לעומת האימפריות הגדולות, לעומת הטכנולוגיות, האסתטיקה - הפיסול, ההתעמלות, הספורט, האולמות. מה אנחנו? קטנים ודקים, אבל אם אנו אומרים בגאון: "הנרות הללו קודש הם"! ואנחנו יכולים בגאון להוציא אותם לרשות הרבים, משאירים את הבגד ולא מהססים לרגע להגיד מי אנחנו ומה אנחנו - אז אנחנו מצליחים.

הדברים נכונים גם בעבודת ה' הפרטית שלנו, להיות מסוגלים לומר את הדברים הברורים מבלי להתבייש בהם, ומכוחם לדבר בגאון גם במישור הלאומי. זו הייתה משנתם של כוהני בית חשמונאי, שמתוך נחרצות רוחנית צמחה האיתנות והעז הלאומי.

אם אנו נאמר את האמת שלנו ולא נכסה אותה בכיסויים שונים ומשונים, נוכל לעמוד בכל הניסיונות שד' מזמן לנו בחיינו הפרטיים והלאומיים, ואיש לא יעמוד בפנינו בע"ה, כבימים ההם בזמן הזה.

